

Onderzoek ontwikkeling kennis- en innovatiesystemen

Geleerde lessen in de greenportregio's

Het gaat goed met de kennis- en innovatieprogramma's in de zeven greenportregio's. Er zijn netwerken opgebouwd en er worden resultaten geboekt. Dat stellen LEI Wageningen UR-onderzoekers Floor Geerling-Eiff en Marijke Dijkshoorn-Dekker vast op basis van hun onderzoek. Ze constateren tegelijkertijd dat overheidssubsidie voorlopig nodig blijft om deze ontwikkelingen gaande te houden. Een betere koppeling en afstemming tussen verschillende subsidieregelingen zou daarbij tot meer samenwerking leiden.

Scholen werken al langer aan hun rol als regionaal kenniscentrum in de regio. In de greenportregio's werken zij met onderzoek, in sommige regio's ook met adviespartners samen met bedrijven, overheden en omgeving aan de versterking van het innovatief vermogen van de tuinbouwsector.

De greenports zijn gebieden waar een concentratie is van bedrijven in de tuinbouwsector. Het betreft teeltbedrijven, veilingen, handelsbedrijven en tuinbouwtoeleveranciers. In sommige regio's zijn ook veredelaars en vermeerderders van planten en zaden sterk vertegenwoordigd. Ook kennisinstellingen - onderzoek, onderwijs, advies- en intermediaire partijen - die actief zijn in de tuinbouw, zitten er dicht bij het vuur. Doordat alle belangrijke partners zo dicht bij elkaar zitten, is er een intensieve uitwisseling van kennis en wordt er op tal van terreinen met elkaar samengewerkt. Een regionaal netwerk dat gefaciliteerd wordt vanuit regio-unieke kennis- en innovatieprogramma's (zoals de Innovatie en Demonstratie Centra) moet de innovatiekracht van de greenports verder versterken.

Publiek-private samenwerking is uitgangspunt bij deze greenports. Het houdt in dat zowel de kennisinstellingen, de overheid als de bedrijven (cash en/of in kind) hun bijdrage leveren. In meerdere projecten wordt ook inhoudelijk de samenwerking vormgegeven tussen onderwijs, onderzoek en adviespartners om bedrijven beter te kunnen bedienen met kennis voor innovatie.

Masterclass in het project Kennis & Innovatie Impuls Boskoop. Onderzoekers/medewerkers en leerlingen halen kennis op

Onderzoek

In vrijwel alle regio's worden de doelstellingen van de programma's bereikt, zeggen Geerling-Eiff en Dijkshoorn-Dekker die met monitor- en actieonderzoek deze zeven greenports ondersteunen bij hun programma's om kennis en innovatie in de regio te verankeren. De visies van de kennis- en innovatieprogramma's zijn volgens hen robuust en vier jaar na de start zijn kennis en innovatie in de regio's aardig in ontwikkeling en leveren de programma's ook in het algemeen op wat voorgenomen was.

Masterclass Veredeling voor leerlingen in het project Informatie en Demonstratie Bollen & Vaste planten

Verschillen

Bij deze programma's is een variatie aan partijen betrokken wat tot verschillen leidt bij de samenwerking en betrokkenheid van de deelnemers in de regio's. Een vermeldenswaardig verschil betreft de voorbereidingstijd om tot een gedragen agenda te komen. "Een langere voorbereidingstijd resulteert over het algemeen in een breed draagvlak en een vloeiend verloop van het programma", concludeert Geerling-Eiff. "Bij regio's waar die tijd niet was of genomen werd, zag je eerder problemen bij de uitvoering. Dat is dus een geleerde les". De ontwikkeling van de Kennis & Innovatie Impuls van Greenport Boskoop illustreert dat volgens haar goed. "Het kostte anderhalf tot twee jaar om tot een breed gedragen programma en afgestemd verwachtingsmanagement te komen. Zo kaartte het bedrijfsleven in Boskoop onder andere aan dat ze gericht onderwijs miste. Er was een gebrek aan boomteeltonderwijsactiviteiten in de regio. Dat werd opgepakt. Wellantcollege, DLV, PPO en Wageningen UR ontwikkelden een serie masterclasses voor ondernemers en studenten. Dat heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van een BBL-opleiding Boomteelt."

Verschillen tussen regio's kwamen ook tot uiting bij het beoogde ambitieniveau voor samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en adviespartners met bedrijven voor lange-termijn-innovatievraagstukken. Voor Clusius College in Agrivizier Noord-Holland-Noord bijvoorbeeld was het onder andere

hierdoor lastig om mbo-leerlingen te laten participeren in dit type projecten. Na verloop van tijd werd dit ambitieniveau versoepeld. De Innovatiemotor Aalsmeer is erop gericht om 'beweging in de regio' te krijgen voor kennis en innovatie. Hierdoor liggen de vraagstukken voor bedrijven dicht bij 'morgen'. Samenwerking tussen verschillende kennispartners was geen voorwaarde, wel wordt samengewerkt en kennis uitgewisseld op programmaniveau.

Knelpunten

Bedrijven melden zich niet vaak uit zichzelf voor kennis- en innovatieprojecten, zo stelden de onderzoekers vast. "Je moet er heel actief voor communiceren. Laten zien dat je er bent, kennisarena's en bijeenkomsten organiseren, om ondernemers goed te betrekken en hun vragen boven tafel te krijgen-, zegt Dijkshoorn-Dekker." In sommige regio's gingen kennisinstellingen er heel voortvarend mee aan de slag, bij andere dacht men dat de ondernemers vanzelf zouden komen. "In Aalsmeer was er bijvoorbeeld in eerste instantie weinig belangstelling van ondernemers voor een georganiseerde themabijeenkomst om kennis uit te wisselen en nieuwe -vragen te articuleren. Een wervende tekst deed wonderen. Toen ondernemers in Boskoop nauwelijks reageerden, gingen de betrokken kennispartners zelf in gesprek met bedrijven. Dat werkte."

Met andere partijen samenwerken aan innovatievraagstukken is voor scholen aantrekkelijk. Leerlingen en studenten krijgen de kans om in een authen-

Er zijn bij scholen meerdere structurele knelpunten die samenwerking lastig maken

tieke leeromgeving te werken en hun nieuwsgierigheid wordt geprikkeld. Bovendien doen ze onderzoeksvaardigheden op. Traditionele stageplekken bieden die mogelijkheden vaak niet. Deze samenwerkingsverbanden met onderzoekers en ondernemers wel. Als school te werk gaan volgens deze aanpak, blijkt echter niet eenvoudig. Er zijn meerdere structurele knelpunten die samenwerking lastig maken, zo stelden de onderzoekers vast. “Scholen hebben door beperkte stageperiodes, verplichte lesroosters en schoolvakanties een inflexibele schoolkalender. Niet altijd zijn geschikte docenten beschikbaar. Er is dan vaak extra geld nodig om docenten vrij te roosteren voor samenwerking met andere partijen. Ook zijn niet altijd geschikte studenten beschikbaar. Scholen dienen hun leerlingen te beoordelen op competenties en niet op de eerste plaats op het inhoudelijke resultaat voor bedrijven. Studenten hebben ook niet de ervaring en kunde van bijvoorbeeld onderzoekers waardoor de kwaliteit van het door studenten verrichte werk voor bedrijven niet kan worden gegarandeerd. “ Uit het onderzoek blijkt dat scholen via creatieve oplossingen een aantal van deze knelpunten steeds beter weet te ondervangen. “Het leerwerkbedrijf Move your Skills, een samenwerkingverband tussen ROC Leiden en Rabobank en het Groen Onderwijscentrum dat groene beroepsopleidingen en bedrijven in Greenport Aalsmeer met elkaar verbindt, zijn voorbeelden.

Belangrijk vraagstuk dat in vrijwel alle greenports opsteekt is hoe je de resultaten van kennis en innovatie borgt. Dus hoe je de thema's van kennis en innovatie met het onderwijscurriculum matcht en hierbinnen een plek geeft. “ De Innovatieklas van Inholland is een goed voorbeeld”, zegt Dijkshoorn-Dekker. Tweedejaars studenten worden ingevlogen voor ondernemersvraagstukken op het gebied van marketing en management, economie en recht. Dat zit standaard in hun programma.” Ook de masterclasses in de regio's Boskoop, Noord Holland Noord en de gezamenlijke deelname van HAS Hogeschool, Fontys, Citaverde College en Wageningen UR in GreenBrains Venlo maken volgens de onderzoekers duidelijk dat op diverse wijzen een sterke verbinding met scholen ontstaat.

Investerings

Geerling-Eiff en Dijkshoorn-Dekker verkenden ook hoe deze kennis- en innovatieprogramma's met minder overheidssubsidie en meer private financiële

bijdragen zouden kunnen draaien. “Je ziet verschillen tussen de regio's, maar over het algemeen draaien de programma's grotendeels financieel op subsidies en de inzet van kennisinstellingen”, aldus Geerling-Eiff. “Ondernemers investeren in kind (red. in natura) en in materiële kosten, sommigen investeren in cash in projecten. Vaak was in cash bijdrage van bedrijven in projecten ook (nog) geen voorwaarde. Voor projecten die direct iets opleveren voor hun bedrijf willen ze wel investeren, maar voor innovatievraagstukken van de middellange en lange termijn zijn bedrijven, met name het mkb, minder bereid te betalen. Onze boodschap aan de overheid, de topsector en regio's is: we hebben na vier jaar en langer geconstateerd dat deze kennis- en innovatiesystemen zich verder hebben ontwikkeld. Er zijn netwerken opgebouwd en resultaten geboekt door kennisinstellingen en bedrijven tezamen. Het vergt zowel publieke investering naast de private bijdragen van bedrijven om de ontwikkeling van kennis en innovatie in de greenportregio's te verankeren. De samenwerking in de regio zou kunnen verbeteren als verschillende subsidieregelingen beter gelinkt worden, denk onder andere aan de verbinding met de Centra voor Innovatief Vakmanschap en de Centers of Expertise. Nu zitten er vaak schotten tussen de specifieke regelingen voor verschillende kennispartners waardoor het lastig is en er weinig prikkels zijn om effectief samen te werken ■

‘Het vergt publieke investering naast private bijdragen van bedrijven om de ontwikkeling van kennis en innovatie in de greenportregio's te verankeren’

Kijk voor links op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 5

In het thema Methodieken Kennisoverdracht (BO-28) wordt toegevoerd naar het realiseren van efficiënte, doeltreffende en samenhangende kennis- en innovatiesystemen binnen de voor T&U relevante Greenportregio's. Dit zodat de sector sneller en met beperking van het risico voor ondernemers kan innoveren. Het onderzoeksthema wordt gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken en aangestuurd vanuit de topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (T&U). De ontwikkeling van de regionale kennis- en innovatiesystemen vindt plaats via de volgende koepelprojecten, waarvan er 5 mede gefinancierd worden vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO):

1. Agrivizier: Noord-Holland Noord;
2. Innovatiemotor: Aalsmeer;
3. Kennis en innovatie Greenport Gelderland;
4. Kennis & Innovatie Impuls: Boskoop;
5. GreenBrains, Venlo;
6. Innovatie en Demonstratie Centra: Westland-Oostland;
7. Innovatie en Demonstratie Centrum: Duin- en Bollenstreek.

Meer informatie? Zie <http://tinyurl.com/q7bpsja>.